

Тема уроку: Пам'ять про війну

Ключове питання:

Пам'ять про війну чи війна пам'ятей

Мета уроку: ознайомити учнів з різними моделями історичної пам'яті та меморіальної політики про Другу світову війну в країнах Європи та світу.

Опорні терміни: історична пам'ять, місця пам'яті, пам'ятні місця, комеморативні практики.

ХІД УРОКУ

КРОК 1. РОБОТА З ВІЗУАЛЬНИМ РЯДОМ

Продемонструйте учням **Фоторяд** головної сторінки уроку. Попросіть їх поміркувати над таким питанням: чому люди пам'ятають війну? З'ясуйте, як діти розуміють поняття «історична пам'ять»? Проаналізуйте запропоноване визначення у Словнику. Визначте ознаки історичної пам'яті.

КРОК 2. РОБОТА З ПАНЕЛЛЮ СТІКЕРІВ

СТІКЕР 1 Місця пам'яті

Поміркуйте над питанням: де війна залишила слід? Опрацюйте термін «місця пам'яті». Запропонуйте учням в групах заповнити різнорівневу структуру пам'яті відомими місцями пам'яті (завдання 1 «Робочого листка для учня»).

Проведіть загальне обговорення:

- З якими видами пам'яті про Другу світову війну ви зустрічаєтесь найчастіше?
- Чи змінюється пам'ять залежно від давності події? Чому?
- Чи є однаковою пам'ять про війну одразу після її завершення та через деякий час? Що впливає на зміну пам'яті?

СТІКЕРИ 2–5 Західна Європа; Північна Америка; Пострадянська модель пам'яті; Країни Східної Європи; Японія

Обговоріть та визначте характеристики різних моделей пам'яті.

Об'єднайте учнів у чотири групи і запропонуйте кожній групі попрацювати над окремим стікером, зміст і Матеріали якого відображають певну модель пам'яті про Другу світову війну. Результатом роботи групи має стати презентація передумов формування та особливостей реалізації різних моделей історичної пам'яті про події війни.

Під час презентації результатів роботи проведіть загальне обговорення:

- Яка, на вашу думку, головна ідея проектів персоніфікованої пам'яті?
- Чому США, країна на території якої не було військових дій, має багато місць збереження пам'яті про Другу світову війну?

Висловіть свої міркування щодо гасла проекту «Камінь спотикання»: Людина є забутою лише тоді, коли ми забуваємо її ім'я.

- Чому російська політика пам'яті успадкувала радянську ідеологію возвеличення перемоги та культу великої держави?
- На вашу думку, монумент воїну-визволителю - символ окупації радянським тоталітарним режимом чи звільнення від нацизму?

СТІКЕР 6 Україна

Обговоріть з учнями питання:

- Якою, на вашу думку, має бути політика пам'яті в Україні?
- Чи існує конфлікт пам'ятей в Україні? Що сприятиме нівелюванню протиріч?
- За яких умов пам'ять зможе стати консолідуючою силою українського суспільства?
- Наші співвітчизники під час війни воювали у складі різних таборів. Як ви ставитеся до пам'ятників поставлених на їхню честь?

Поверніться до ключового питання «Пам'ять про війну чи війна пам'ятей» та попросіть учнів висловити свої міркування.

СТІКЕР 7 Проект: Як пам'ятають про війну у твоєму населеному пункті

Мета проекту: створення інтерактивної регіональної карти місць пам'яті Другої світової війни.

Варіант 1. Роботу над проектом можна організувати як випереджувальне завдання й провести роботу учнів з матеріалами, які вже зібрані.

Варіант 2. Почати роботу над проектом на поточному уроці, а презентувати його на наступному.

Запропонуйте учням вдома поміркувати над тезами та висловити позицію на своїх сторінках чи блогах в мережі Інтернет:

- Пам'ять об'єднує чи роз'єднує? Чи є надія на порозуміння переможців та переможених?

Війна не змінює світ: війна змінює людину, що створює цей світ.

КРОК 3. РОБОТА З ОПОРНОЮ ТАБЛИЦЕЮ

КРОК 4. ШКОЛЯРІ ПРАЦЮЮТЬ З «РОБОЧИМ ЛИСТКОМ ДЛЯ УЧНЯ»

КРОК 5. ПРОЕКТ «ЯК ПАМ'ЯТАЮТЬ ПРО ВІЙНУ У ТВОЄМУ НАСЕЛЕНОМУ ПУНКТІ»